

היום נלמד בעזרת ה':

כתובת דף כו

תניא... והחולק בבית דין אינה חזקה: שמחלקים לו תרומה בבית הגרנות על פי בית דין הקבוע בעיר. (הגמרא לקמן תקשה על כך ותבאר באופן אחר).

קושיא: והרי מעשר ראשון שייך ללוי, ואיך אתה אומר שחלוקת מעשר ראשון היא חזקה לכהונה?

תירוץ: הברייתא סוברת כר"א בן עזריה הסובר שמעשר ראשון שייך לכהן.

קושיא: ר"א בן עזריה סובר שמעשר ראשון שייך גם לכהן, וא"כ אין זו חזקה לכהונה (= שהרי יתכן שהוא לוי).

תירוץ: הברייתא עוסקת לאחר שעזרא קנס את הלויים שלא יקבלו מעשר ראשון בגלל שלא עלו לארץ ישראל.

קושיא: עדיין אין זו חזקה שהוא כהן, שהרי יתכן שקרה מקרה שחילקו ללוי מעשר ראשון גם לאחר תקנת עזרא.

תירוץ: מדובר כאן שאביו מוחזק לכהן, ויצא על בנו קול שהוא בן גרושה או חלוצה והרי הוא 'חלל' שלא מקבל תרומה ומעשר, וחלקו לו מעשר בבית הגרנות, וא"כ יש כאן חזקה שהוא כהן, שהרי הוא לא לוי (= 'לוי דלאו לוי') אלא החשש שמא הוא בן גרושה וחלוצה, והרי מעשר ראשון אסור לזרים (ובכלל זה חלל) ואם חלקו לו סימן שהוא כהן, ואף לסובר שמעשר ראשון מותר לזרים זה רק באופן שהכהן נותנו לזר אבל לא מחלקים מעשר לזרים בבית הגרנות.

הגמרא חוזרת לדברי הברייתא לעיל:

והחולק בבית דין אינה חזקה: הגמ' מקשה - אם אפילו חלוקה בבית דין אינה חזקה מתי זה כן חזקה?

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

רב ששת מתרץ: כוונת הברייתא למי שחלק עם אחיו בבית דין את נכסי אביו שנפלו להם בירושה, ובין הנכסים יש גם תרומה, ועל אחד מהאחים יצא קול שהוא חלל, אין חלוקת התרומה חזקה לכהונה ואין כאן הוכחה שהוא כהן כשר.

פשיטא: הגמ' מקשה שזהו דבר פשוט, שהרי גם חלל יורש את אביו, ומדוע נחשוב שיש כאן חזקה לכהונה?

מהו דתימא: היה מקום לחשוב שכשם שאחיו נוטלים את התרומה שנפלה להם בירושה לאכילה כך האח שיצא עליו קול שהוא חלל נוטל את התרומה לאכילה, וא"כ יש לו חזקה לכהונה שהרי ב"ד חלקו לו את ירושת התרומה, קמ"ל שלהם ב"ד חילקו את התרומה לאכילה ולו למכירה ולא לאכילה.

למדנו במשנה: "רבי יהודה אומר אין מעלין לכהונה על פי עד אחד. אמר רבי אלעזר אימתי במקום שיש עוררין, אבל במקום שאין עוררין מעלין לכהונה על פי עד אחד. רבי שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסגן מעלין לכהונה על פי עד אחד".

רשב"א היינו רבי אלעזר: ברור שרבי שמעון בן אלעזר לא מאמין לעד אחד כשיש עליו עוררין, אלא מדובר במקום שאין עליו עוררין. אך אם כן במה הוא חולק על רבי אלעזר? ו**כי תימא**: ואם נרצה לומר שהמחלוקת שלהם: האם להאמין לעד אחד כשיש רק עד אחד שמערער עליו, או שאפילו במקרה כזה לא מאמינים לו.

הכא במאי עסקינן: כך היה המקרה: אביו מוחזק ככהן. על בנו יצא קול שהוא בן גרושה או חלוצה, ועל פי הקול הזה הורידו אותו בית דין מהכהונה עד שיבדקו ויבררו אודותיו (כי 'מעלה עשו בכהונה'). **לאחר מכן** בא עד אחד והעיד שהוא כהן. והעלו אותו על פיו לכהונה. **ולאחר מכן** באו שני עדים והעידו שהוא בן גרושה וחלוצה. ושוב הורידו אותו בית דין מהכהונה. **ולאחר מכן** בא שוב עד אחד נוסף והעיד שהוא כהן.

הגמרא סוברת שלכולי עלמא שני העדים היחידים שבאו בנפרד מצטרפים לעדות אחת - שהוא כהן. ואמנם יש לנו 'תרי מול תרי' דהיינו שניים מעידים שהוא כהן כשר ושניים מעידים שהוא בן גרושה וחלוצה? אך מכיון שהוא היה מוחזק ככהן אנו משאירים אותו על חזקתו הראשונה (-ע"פ תוס').

המחלוקת היא: האם יש לחשוש לזילות של בית דין, שלאחר שהורידו אותו והעלו אותו וחזרו והורידו אותו - הם יעלו אותו שוב. או שאין כאן זילותא לב"ד כי הם אלו שהורידו והם אלו שמעלים.

מתקיף לה רב אשי: אם כל המחלוקת היא על הזילותא של בית דין, מדוע אמר רבי אלעזר שלא מעלין אותו לכהונה על פי **עד אחד** כאשר יש עוררין. הרי אפילו אם היו באים לבסוף שני עדים שהוא כהן, לא היו מעלים אותו לכהונה על פיהם, כי יש בדבר זילותא לבית דין?

(שהרי לדעת רבי אלעזר מצטרפים שני העדים היחידים לעדות אחת, ובכל אופן לא מעלים אותו לכהונה על פיהם בגלל הזילותא. אם כן מה ההבדל בין מקרה זה, למקרה שיבואו שני עדים ויעידו שהוא כהן?).

עד שיראו שניהם כאחד: את המקרה. אבל אם אחד מעיד שראובן הלוחה כסף לשמעון, ואילו השני מעיד ששמעון הודה לראובן שהוא לווה ממנו – אינם מצטרפים. ולדעת רבי יהושע בן קרחה גם באופן כזה הם מצטרפים לעדות (וזו כוונת דבריו 'בזה אחר זה').

מחלוקת נוספת: לדעת תנא קמא עדותן מתקבלת רק כשהם מעידים ביחד. ואילו לדעת רבי נתן אפילו כשהם מעידים בנפרד עדותם מתקבלת.

לפי זה מבאר רב אשי את מחלוקת רבי אלעזר ורשב"א: האם עדותם של שני העדים היחידים שהעידו בנפרד מצטרפת לעדות אחת או לא. לדעת רבי אלעזר אין מצטרפים אותם אם העידו בנפרד, (וזו כוונת דבריו שבמקום שיש עוררין לא מאמינים לעד אחד, דהיינו לצרף שני עדים מול עדות של שניים), אבל לדעת רשב"א מצטרפים אותם).

משנה: האשה שנשבתה בידי גויים על עסקי ממון מותרת לבעלה, לפי שהם מפחדים להפסיד את ממונם ולא מפקירים אותה. אבל אם נשבתה ונידונה למוות אסורה לבעלה, לפי שהם נוהגים בה מנהג הפקר ויש לחשוש שמא נבעלה מרצונה לאחד מהם.

גמרא: אבל יד עכו"ם תקיפה על עצמן: כלומר על ישראל, אפילו אם נשבתה בגלל ממון אסורה על בעלה, כי הם לא מפחדים שאם הם יתנהגו עימה שלא כהוגן הם יפסידו את כספם.

על בת ישראל שהורהנה באשקלון: היא מישכנה עת עצמה מרצונה בעבור הלוואה שלוותה מהגויים. הגיע זמן הפירעון והיא לא שילמה, והם תפסו אותה כמשכון. והעדים שהעידו שהיא נתפסה, העידו גם שהיא לא נסתרה ולא נטמאה עם אחד מהגויים.

והרי אשקלון היא עיר שבה שולטים הגויים, ובכל אופן משמע שרק בגלל שהיא 'הורהנה' היא צריכה עדים שיעידו עליה שלא נטמאה. כי מכיון שהיא משכנה את עצמה והגיע זמן הפרעון, הגויים סוברים שהיא שייכת להם בדיון. אבל אם היא היתה נשבית אצלם, גם בלי עדים היא היתה מותרת, מכיון שהיא נשבתה על ענין ממון ולא על נפשות. מכאן קושיא על רב שמואל בר יצחק שאמר שבזמן שיד עכו"ם תקיפה אפילו נשבתה על עסקי ממון צריכה עדים?

איכא דאמרי: המעשה בבת ישראל באשקלון הובא כראיה לדברי רב שמואל בר יצחק שבמקום שיד עכו"ם תקיפה צריכה עדים. הראיה מתבססת על כך שאין הבדל בין הורהנה לנחבשה בשניהם תצטרך עדים, רק שהמעשה שהיה כך היה בהורהנה (כמו שביארה הגמרא במסקנה של הלשון הראשון). ועל כך דוחה הגמרא את הראיה שדוקא הורהנה צריכה עדים ולא נחבשה (כמו ההוא אמינא של הלשון הראשון).

ואיכא דרמי לה מירמא: המעשה של בת ישראל באשקלון הובא כקושיא על דברי המשנה: שאם נשבתה על עסקי ממון מותרת גם בלא עדים. והרי באשקלון היא נשבתה על ידי ממון והוצרכה עדים (ואין חילוק בין הורהנה לנחבשה)? ועל כך אמר רב שמואל בר יצחק שבמקום שיד עכו"ם תקיפה אסורה לבעלה, ואשקלון הרי היא מקום שידם תקיפה.